

Sayenko S.G., Osypenko N.V.
Zaporizhzhya National University

ESSENCE, PROBLEMS AND SPECIFICS OF BUSINESS VALUATION, OF SMALL BUSINESS BASED ON FACTOR ANALYSIS

Summary

Overviewed, conceptual provisions regarding to approaches to valuation of subjects of small business. Studied and characterized the existing methods of business valuation. Identified problems about limitations in the application of various techniques associated with the specific activities of economic entities. Given recommendations on the use of factor analysis for the evaluation of coordination of business small businesses.

Keywords: business, evaluation, factor analysis, cost, subjects of small business.

УДК: 336.71

БАНКІВСЬКІ ПОСЛУГИ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ БАНКУ

Самородов Б.В., Нижеборець А.І.

Харківський інститут банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України

У статті розглянуто роль банківських послуг у формуванні доходів банку. Обґрунтовано пріоритет стабільних та майже без ризикових доходів від банківських послуг. Запропоновані варіанти розширення банківських послуг у банках. Розглянутий банківський маркетинг. Виділені напрямки для докорінної зміни ситуації на ринку банківських послуг.

Ключові слова: банківські послуги, доходи банку, види банківських послуг, стабільний дохід.

Постановка проблеми. Крім операцій, пов'язаних з формуванням банківських пасивів та активів, банки займаються і іншими видами діяльності, які дістали назву банківських послуг. Банківські послуги є невід'ємною частиною сучасного ринку. Мета їх функціонування – підвищення доходів банків і поліпшення задоволення потреб клієнтів, розширення їх купівельних можливостей. Але досягнення цієї мети вимагає використання наукових принципів і ефективних методів управління банківськими послугами.

Банківським послугам на відміну від банківських операцій не притаманні процентний, валютний, кредитний, портфельний та інші ризики, вони не пов'язані безпосередньо з формуванням та використанням ресурсів. Послуги приносять банкам значні доходи, які нерідко перевищують доходи від операцій.

Частка послуг в діяльності українських банків теж неухильно зростає і вже забезпечує чверть їх доходів. Тому все більшого значення набуває вивчення банківських послуг як різновиду банківських продуктів, їх специфічної природи та місця в діяльності банків, механізму їх формування і розвитку.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Найважливішою умовою успіху будь-якого банку є раціональна система управління його діяльністю, важливою складовою якої є стратегія банку на ринку банківських послуг. Стратегічна модель управління домінує над тактичною, оскільки стратегія управління – це активна позиція банку на ринку банківських послуг, яка передбачає розробку стратегічної політики, що, у свою чергу, є підставою для визначення механізму тактичної дії. Розробляючи стратегію, керівництво банку ставить перед собою і колективом питання: «Як досягти цілей?», «Як добитися переваг в конкурентній боротьбі?», «Як підсилити довгострокові позиції банку?»

Стратегія банку постійно змінюється. Виникають нові обставини, які не можна не брати до уваги, отже – відкриваються нові стратегічні ніші. Удосконаленню стратегії немає меж, вона повинна поєднувати в собі заплановану і зважену лінію поведінки, а також можливість адекватного реагування на зміни у внутрішній і зовнішній середовищі функціонування банку.

Зростання конкуренції в банківському секторі економіки України потребує вдосконалення стратегії управління банком на ринку банківських послуг на основі впровадження маркетингу в його діяльність. Особливості банківської стратегії обумовлені специфікою банківського продукту: абстрактністю, вартісною формою вираження, договірним характером відносин з «покупцями», тривалістю у часі акту використання банківської послуги, а також головними цілями діяльності комерційного банку – стабільною прибутковістю, універсальністю, міжнародним визнанням, провідним місцем у обслуговуванні національної економіки, високою якістю банківських продуктів, повною довірою клієнтів, надійністю.

Кожний окремих банк стикається з необхідністю розробки та проведення власної стратегії, до першочергових завдань якої нерідко входить створення банком свого неповторного іміджу. Ключовими напрямками тут є модернізація банківської техніки та обладнання, приміщень банку, а також постійна робота з персоналом на всіх рівнях.

Важливим фактором є можливість постійних контактів з клієнтами для всіх працівників банку. Під час розробки своєї стратегії банки зазвичай враховують сильні та слабкі сторони конкурентів: як банків, так і інших кредитно-фінансових установ, а також можливості самого банку порівняно з можливостями його конкурентів.

Незважаючи на значну увагу, яка приділяється теоретичним і практичним аспектам

функціонування банківської системи України, поза увагою дослідників залишаються невирішені питання оптимізації сучасного розвитку ринку банківських послуг, пов'язаних з досить складним становищем української банківської системи. Даються взнаки і теоретичні прогалини у тлумаченні ринку банківських послуг, визначенні його структурних елементів, способу його організації.

На наш погляд, цей ринок є складовою ринку фінансових послуг. Сутність ринку банківських послуг полягає в організації законодавчо обумовленої системи взаємовідносин між його суб'єктами, які складаються в процесі купівлі-продажу послуг специфічного характеру, спрямуванні фінансових ресурсів від власників до позичальників.

Банківські послуги можуть бути визначені як сукупність різноманітних форм мобілізації й використання фондів фінансових ресурсів для здійснення кредитних, інвестиційних, вкладних та інших операцій, для фінансового забезпечення процесу виробництва, виконаних робіт і надання послуг, які здійснюються на платній основі та мають відмінні риси свого функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З переходом до ринкової економіки принципово міняється зміст діяльності банків. Актуальною стає проблема підвищення ефективності банківських послуг, першорядну значущість отримують поліпшення якості банківського обслуговування і використання сучасних методів управління, розширення асортименту банківських послуг, що надаються.

Деякі аспекти цих проблем знайшли віддзеркалення в наукових працях вітчизняних економістів, зокрема А.І. Басова, А.І. Жукова, Е.Ф. Жукова, В.А. Галанова, Ю.В. Головіна, А.Н. Іванова, О.І. Лаврушина, Ю.С. Масленченко, Б.Б. Рубцова, В.М. Уоскіна.

Дані проблеми розглядалися і в роботах зарубіжних учених, таких як: Б. Бухвальд, Ханс-Ульріх Деріг, Ю. Зайтц, Ф. Котлер, З. де Куссерг, Же.-Ж. Ламбен, Б. Маруа, Д. Норкотт, М. Портер, П. Роуз, Дж. Еванс і ін.

Мета статті. Поліпшення якості банківського обслуговування і використання сучасних методів управління, розширення асортименту банківських послуг, що надаються, для формування стабільного доходу банку.

Виклад основного матеріалу. Банківські послуги є невід'ємною частиною сучасного ринку, покупцями на якому є окремі особи, домогосподарства та юридичні особи. Банківські послуги – поки що недостатньо сформована частина банківської діяльності. Мета її функціонування – підвищення доходів банків і поліпшення задоволення потреб клієнтів, розширення їх купівельних можливостей, що, у свою чергу, сприяє розвитку національної економіки.

Одним із пріоритетних завдань, що стоять сьогодні перед банками, є забезпечення прибуткової діяльності та підвищення ефективності як важливої передумови стабільного функціонування і подальшого розвитку усєї банківської системи. Для ефективного розвитку економіки необхідною умовою є наявність розвинутого грошово-кредитного сектору, зокрема банків та інших фінансово-кредитних інститутів і відповідна політика держави. У період інтенсивного розвитку банківської системи необхідним є максимальне задоволення потреб споживачів. Розвиток економіки, розширення виробництва і стрімке збільшення кількості підприємств стимулюють ці процеси. Вітчизняні банки з їх пострадянською системою управління недостатньо широко і якісно виконують такі операції, яких потребує ринок. Зіткнувшись з

такими проблемами, актуальним є запозичення досвіду у іноземних банків.

Банківські послуги – це дії банку, спрямовані на зростання його прибутковості, або це надані клієнтам різноманітні види банківської діяльності, які супроводжують і оптимізують банківські операції. Банківську послугу ще можна розглядати як переміщення банківської інформації.

За своїм економічним змістом фінансово-банківські послуги уособлюють специфічні методи прискорення обігу банківського капіталу, своєчасне його залучення в ті сфери діяльності, де в цьому відчувається найбільша потреба, переміщення банківських ресурсів із сфери вільного обігу в кредити та інвестиції. Наявність і розвиток фінансово-банківських послуг зумовлені кругообігом банківських і фінансових ресурсів, вони раціонально доповнюють мобілізацію й використання ресурсів в інших підсистемах фінансової системи.

Банківська послуга – це кінцевий результат функціонування банків щодо задоволення потреб клієнтів, пов'язаних із рухом грошових коштів або провадженням додаткових видів діяльності, що відображаються поза балансом. Щоб надавати такі послуги, банки повинні мати надійні передумови і, передусім, достатній рівень активів.

За середнім розміром активів наші кредитні установи відстають від банків більшості країн від ста (США) до тисячі разів (Японія). Порівняно низька частка працюючих активів, включаючи позики реальному сектору економіки й інвестиції в цінні папери. Питома вага довгострокових інвестицій також невелика. Однак необхідно мати на увазі, що значна частина непрацюючих активів ряду українських банків знаходиться на рахунках в іноземній валюті.

Джерела доходу умовно можна розділити на стабільні і нестабільні. До щодо стабільних джерел доходу відносять процентний дохід і безпроцентний дохід від банківських послуг, нестабільним – доходи від операцій з цінними паперами на вторинному ринку, від непередбачених (неордінар-) операцій. В наших умовах до них можна віднести і доходи від валютних операцій.

Бажаним напрямком розвитку банку є зростання доходів за рахунок стабільних джерел, відсутність значного впливу нестабільних джерел доходу на зростання чистого прибутку.

До числа пріоритетних завдань аналізу доходів банку належать:

- визначення та оцінка обсягу і структури доходів;
  - вивчення динаміки дохідних складових;
  - виявлення напрямків діяльності та видів операцій, що приносять найбільший дохід;
  - оцінка рівня доходів, що припадають на одиницю активів;
  - встановлення факторів, що припадають на загальну величину доходів, а також доходів, отриманих від окремих видів операцій;
  - виявлення резервів збільшення доходів.
- Загальний дохід банку дорівнює сумі процентного і непроцентного доходу. Найбільш значущими для банку є процентні доходи, отримані від:
- розміщення коштів в банках у вигляді кредитів, депозитів, на НОСТРО-рахунках;
  - надання позичок клієнтам;
  - оренди клієнтами основних засобів з правом подальшого викупу;
  - цінних паперів з фіксованим доходом і ін.

Сктор фінансових послуг, що складається, за даними Світової організації торгівлі, з п'яти досить широких категорій: банківські послуги, страхові по-

слуги з випуску всіх видів цінних паперів, послуги з управління майном та пошук і передача фінансової інформації – є складовою досить значної частки валової доданої вартості на ринку фінансово-банківських послуг. За даними міжнародної статистики саме цей сектор набув найбільшого розвитку.

Від ефективного функціонування ринку фінансово-банківських послуг, банківської системи в цілому залежить створення та розподіл внутрішнього валового продукту і національного доходу, регулювання грошового обігу, кредитування, фінансування та інші економічні і соціальні досягнення будь-якої країни. Таким чином, безперечним є факт розгляду ринку фінансово-банківських послуг як однієї з найбільш потенційних платформ, розвиток та удосконалення якої сприяє безпосередньому зростанню ВВП країни.

Висновки і пропозиції: Отже, банківські послуги відіграють важливу роль у формуванні доходів банку, так як являються майже без ризиковим видом діяльності і приносять стабільний дохід банку. Тому для подальшого розвитку та збільшення доходів за рахунок банківських послуг, потрібна докорінна зміна ситуації і впровадження за такими напрямками:

1) удосконалення правової бази для усунення асиметричного розвитку серед представників фінансового посередництва (банківських та парабанківських інституцій) з посиленням конкуренції, поміж яких створюватимуться передумови для подальшого розвитку ринку фінансово-банківських послуг;

2) сприяння регіональній збалансованості ринку фінансово-банківських послуг, впровадження нових технологій, розробка та диверсифікації послуг, що надаватимуться клієнтам, супроводжуватимуть зростання капіталізації, яка необхідна для обслуговування національної економіки;

3) створення умов для інтеграції банківської системи кожної країни з трансформаційною економікою у світовий фінансовий простір шляхом адаптації вимог ринків фінансово-банківських послуг;

4) інституціональний розріз ринку фінансово-банківських послуг вказує на наявність великої кількості дрібних і фінансово слабких банків та недостатню кількість інших фінансово-кредитних установ. Отже, на наш погляд, необхідним стратегічним напрямком є фінансова консолідація як банківських, так і парабанківських фінансових інституцій, яка, збільшуючи капіталізацію основних посередників на ринку фінансово-банківських послуг, дозволить сконцентруватись на всебічному розвитку та диверсифікації послуг, що надаються на ринку;

5) покращення якості та надійності корпоративного управління та керівництва на ринку фінансово-банківських послуг повинно знайти своє відображення з урахуванням зарубіжного досвіду та національних особливостей.

Банківську послугу можна охарактеризувати як операцію банку (дію банку), яка виконується в інтересах клієнта. Отже, поняття «банківська операція» охоплює значно ширше коло дій банку. Кожна банківська послуга є одночасно однією або сукупністю кількох банківських операцій, але не кожна банківська операція набуває характеру банківської послуги.

Список літератури:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність». – К.: Ін Юре, 2006. – 520 с.
2. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року № 2663-III.
3. Череп А.В. Банківські послуги / Навчальний посібник. – Київ, 2007. – С. 410.
4. Шмігельська З. Банківські інновації: суть, необхідність і розвиток / Вісник НБУ № 2, 2014. – С. 34.
5. Науменкова С. Фінансова інклюзивність та проблеми забезпечення доступу населення до базових фінансових послуг в Україні / Науменкова С. // Вісник НБУ № 11, 2014. – С. 31.

Самородов Б.В., Нижегород А.И.

Харьковский институт банковского дела
Университета банковского дела Национального банка Украины

БАНКОВСКИЕ УСЛУГИ И ИХ РОЛЬ В ФОРМИРОВАНИИ ДОХОДОВ БАНКА

Аннотация

В статье рассмотрена роль банковских услуг в формировании доходов банка. Обоснованно приоритет стабильных и почти без рискованных доходов от банковских услуг. Предложенные варианты расширения банковских услуг в банках. Рассмотрен банковский маркетинг. Выделенные направления для коренного изменения ситуации на рынке банковских услуг.

Ключевые слова: банковские услуги, доходы банка, виды банковских услуг, стабильный доход.

Samorodov B.V., Nyzheborets A.I.

Kharkiv Institute of Banking
University of Banking of the National Bank of Ukraine

BANKING SERVICES AND THEIR ROLE IN SHAPING THE BANK'S INCOME

Summary

The article examines the role of banking in the formation of revenues. Grounded priority stable and almost no risk of income from banking services. The variants expansion of banking services in banks. Considered bank marketing. Dedicated areas for radical change in the situation on the market.

Keywords: banking services, revenue bank, banking services, a stable income.